

Visie passend onderwijs en jeugdhulp Rijnstreek

1. Inleiding

In de Jeugdwet en de Wet primair/voortgezet onderwijs is bepaald dat gemeenten en samenwerkingsverbanden passend onderwijs een plan moeten maken waarin ze beschrijven hoe ze de jeugdhulp respectievelijk het passend onderwijs willen organiseren. Beide partijen hebben de verplichting om deze plannen met elkaar te bespreken. Hiertoe voeren zij op overeenstemming gericht overleg (OOGO). Dit geldt ook voor Rijnstreek. In de regio Rijnstreek werken drie gemeenten, vier samenwerkingsverbanden, één mbo en één jeugdhulporganisatie samen in de afstemming tussen passend onderwijs en jeugdhulp. Het betreft de gemeenten Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem, en Nieuwkoop, de samenwerkingsverbanden PO/SO Rijnstreek, Midden-Holland en Berséba, het samenwerkingsverband V(S)O Midden-Holland & Rijnstreek, het mboRijnland en De aanbieder van jeugdhulp¹.

De genoemde partijen in Rijnstreek werken vanuit meerdere beleidskaders en brengen deze bijeen in een actieplan, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Het betreft zowel landelijke als regionale beleidskaders. In bijlage 1 gaan we in op deze kaders, de gerelateerde doelstellingen en recente beleidsontwikkelingen.

Deze visie beschrijft de uitgangspunten van waaruit de gemeenten, de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, het mbo en jeugdhulp in Rijnstreek op het gebied van de aansluiting onderwijs en jeugdhulp. Het is de basis voor passend onderwijs in de Rijnstreek. Hoofdstuk 2 omvat onze gezamenlijke missie voor de jeugd in de regio. In hoofdstuk 3 geven we een beeld van de jeugd in de regio. Hoe gaat het met hen? Mede daaruit volgt de transformatie die we beogen in onze samenwerking (hoofdstuk 4) en de doelstellingen voor de jeugdigen die we willen bereiken (hoofdstuk 5). Hoofdstuk 6 tenslotte is de opmaat naar hoe we dit in de praktijk met elkaar gaan oppakken.

2. Onze gezamenlijke missie

Ieder kind en elke jongere in de regio Rijnstreek kan veilig, gezond en kansrijk opgroeien en ontvangt goed onderwijs waardoor hij/zij een ononderbroken ontwikkelingsproces kan doorlopen tot een volwassene die goed kan functioneren in de maatschappij. De samenwerkingsverbanden en de gemeenten dragen met een tijdige en adequate onderwijsondersteuning, preventie en goede jeugdhulp daaraan bij vanuit de wettelijke en beleidsmatige kaders die daarvoor zijn gesteld.

3. Ontwikkelingen bij de jeugd in de regio Rijnstreek

Met het grootste deel van de jeugdigen gaat het goed. Zij ontwikkelen zich zowel op mentaal als cognitief gebied volgens verwachting, doorlopen hun onderwijs carrière zonder onoverkomelijke hobbels en groeien op tot volwassenen die volwaardig participeren in de maatschappij. Een kleiner deel van de jeugdigen is in meer of mindere mate kwetsbaar. Deze groep heeft soms extra ondersteuning in het onderwijs nodig of begeleiding door jeugdhulp. Passend onderwijs richt zich met name op deze groep jeugdigen. Om te kunnen bepalen welk onderwijs- en zorgaanbod er voor hen nodig is, is het van belang ontwikkelingen weer te geven bij de jeugd in de Rijnstreek. Wat gaat er goed? Waar loopt de kwetsbare groep jeugdigen tegen aan? Welke trends zien we? Om een vraaggericht aanbod te creëren is het noodzakelijk om deze “foto” periodiek te actualiseren.

¹ Niet alle samenwerkingsverbanden hebben bestuurlijk met alle drie de gemeenten te maken.

3.1. Stress

Jeugdigen ervaren steeds vaker en op steeds jongere leeftijd stress en werkdruk. De druk vanuit het onderwijs, social media en de maatschappij om te presteren en succesvol te zijn zorgt voor perfectionisme en de nadruk op succes en uiterlijk vertoon. Dit kan leiden tot allerlei psychische klachten en schooluitval.

3.2. Psychische gezondheid van de jeugd

De GGD meet periodiek de (psychische) gezondheid van de jeugd. Zo blijkt uit gegevens van de GGD Hollands Midden over 2019 dat jeugdigen in Alphen aan den Rijn maar ook in Kaag en Braassem een hoger risico hebben op psychosociale problemen dan het gemiddelde in Hollands Midden. Bij jeugdigen uit Nieuwkoop is dat risico juist lager. In 2019 vertoonden in Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn meer jongens gedragsproblemen dan het gemiddelde in Hollands Midden, bij meisjes gold dit alleen voor Kaag en Braassem.

3.3. Complexe problematiek

Uit de evaluatie Passend Onderwijs 2020 blijkt dat leraren van mening zijn dat de problemen van leerlingen complexer zijn geworden¹. Dit signaal ontvangen wij ook van het onderwijs en de JGZ in de Rijnstreek. Jeugdigen met complexe problematiek zijn jeugdigen die intensieve zorg en ondersteuning nodig hebben. Bijvoorbeeld vanwege een stoornis (ASS, AD(H)D), verstandelijke beperking of problematische gehechtheid. Ook kan de oorzaak liggen in de thuissituatie; er is sprake van een vechtscheiding, armoede of ouders met een LVB, psychische stoornis of verslaving. Vaak is er sprake van multiproblematiek (problematiek op meerdere leefgebieden). Het is vaak een zoektocht om de juiste ondersteuning voor de jeugdige en het gezin te vinden en niet zelden is er sprake van een wachtlijst. Dit geldt voor zowel de jeugdzorg als het speciaal onderwijs). Een deel van deze jeugdigen gaat 'gewoon' naar school, in het regulier of het speciaal onderwijs. Een deel van deze jeugdigen verzuimt van school door hun problematiek. In de groep jeugdigen met langdurig zorgwekkend verzuim (zogenoemde risicoleerlingen of thuiszitters) is een groot aandeel van jeugdigen met complexe problematiek. Het blijkt lastig om deze jeugdigen de ondersteuning te bieden die zij nodig hebben, zowel ten aanzien van onderwijs als van jeugdhulp.

3.4. Voortijdig schooluitval, jeugdwerkloosheid

Voortijdig schooluitval heeft uiteenlopende oorzaken. Multiproblematiek bij jongeren en verkeerde studiekeuzes zijn twee veel voorkomende redenen om het onderwijs voortijdig te verlaten. Zowel landelijk als in de Rijnstreek² is sprake van een significante daling van het aantal voortijdig schoolverlaters. Onze regio scoort beter dan het landelijk gemiddelde. Toch blijft er aandacht nodig, zeker ten aanzien van de gevolgen van de coronacrisis voor deze groep jongeren. Het regionale vsv-convenant t/m 2024 zet daarom in op een versterkte afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, op het bieden van extra ondersteuning aan jongeren en op het versterken van de outreachende aanpak. In onderstaande tabel staan de aantallen vsv'ers in onze regio, met de bijbehorende definitie (de cijfers over 2010-2020 zijn voorlopige cijfers).

² De gemeenten Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop maken deel uit van het RMC Zuid-Holland Oost en de gemeente Kaag en Braassem maakt deel uit van het RMC Zuid-Holland Noord.

Zuid-Holland Oost	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Deelnemers	33.807	30.933	30.713	30.339	30.041
VSV	467	463	528	565	406
VSV%	1,38%	1,50%	1,72%	1,86%	1,35%

Een voortijdig schoolverlater is een jongere die op 1 oktober van jaar t jonger is dan 22, staat ingeschreven in het bekostigd vo, MBO of VAVO en die een jaar later (t+1) niet meer in het onderwijs staat ingeschreven en geen startkwalificatie heeft.

3.5. Toename jeugdhulp

Wij zien een toename van het gebruik van jeugdhulp. Tevens constateren wij dat In Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem het jeugdhulpgebruik hoger is dan het landelijk gemiddelde. In de tabel hieronder ziet u het percentage kinderen die een vorm van jeugdzorg ontvangen in de Rijnstreek-gemeenten, afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

	Jeugdzorggebruik (totaal)	0-4 jr	4-12 jr	12-18 jr	18-23 jr
Alphen aan den Rijn	13%	4,8%	19,7%	18,4%	1,8%
Kaag en Braassem	13,9%	5,7%	21,0%	17,6%	3,8%
Nieuwkoop	9,7%	3,1%	15,6%	14,0%	0,6%
Landelijk	10,0%	4,5%	15,0%	14,7%	1,4%

(Bron: CBS, 2019)

De oorzaak van de toename van het gebruik jeugdhulp ligt deels in maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de ontwikkelingen die de digitalisering met zich meebrengen, toename van het aantal echtscheidingen de nadruk op succes en uiterlijk vertoon. Daarnaast is er ook sprake van handelingsverlegenheid bij onder andere ouders en medewerkers binnen de kinderopvang en het onderwijs, met name als het gaat om onbegrepen gedrag. Hierdoor wordt er relatief snel verwezen naar jeugdhulp.

Binnen de dagopvang voorzieningen zien we een toename van het gebruik van jeugdhulp. Ook door kinderen die (deels) nog leerbaar zijn.

3.6. Hoogbegaafdheid

Leerplicht signaleert dat er regelmatig hoogbegaafde leerlingen vastlopen in het reguliere onderwijs. Jeugdigen met hoogbegaafdheid (HB) vormen een kleine groep van de jeugdigen waarvoor momenteel veel aandacht is, mede vanwege landelijk beleid om deze groep betere ondersteuning te bieden. Uit onderzoek blijkt onder andere dat perfectionisme en faalangst van hoogbegaafden leiden tot onderpresteren en sociaal-emotionele problemen. Ook spelen de vaardigheden die nodig zijn om te leren een rol. Met name bij de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs ondervinden begaafde leerlingen moeilijkheden omdat ze nooit hebben "leren leren". De scholen ontwikkelen het aanbod voor deze leerlingen. Samenwerking met jeugdhulp is nodig ten aanzien van dubbel bijzondere leerlingen en leerlingen die (dreigen) uit (te) vallen uit het onderwijs.

3.7. Doorgaande lijn 18- 18+

Wanneer jongeren de leeftijd van 18 jaar bereiken, zijn ze in juridisch opzicht volwassen. Om die reden verandert er voor hen -wettelijk gezien- veel. Zo vinden ondersteuning, hulp en zorg na het 18e jaar in de regel plaats niet meer vanuit de jeugdwet maar uit een ander wettelijk kader, zoals de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De continuïteit van deze zorg en ondersteuning is niet altijd gewaarborgd. Dit kan er toe leiden dat jongeren niet de juiste zorg en ondersteuning

ontvangen die zij nodig hebben, waardoor hun problematiek verergert en hun ontwikkeling stagneert. De doorstroom naar vervolgopleiding en werk kan hierdoor vastlopen.

3.8. Gevolgen Coronapandemie

Kinderen en jongeren zijn voor hun welzijn, groei en ontwikkeling afhankelijk van onderling contact en interactie met volwassenen die belangrijk voor hen zijn. De maatregelen van de lockdown, gekenmerkt door thuisblijven en afstand houden, belemmeren dat contact. Ook bewegen jeugdigen minder en snacken ze meer. Dagbestedingsactiviteiten zijn weggefallen en leerlingen hebben leerachterstanden opgelopen. Deze factoren hebben ertoe geleid dat steeds meer kinderen en jongeren kampen met gevoelens van eenzaamheid en depressiviteit, maar ook met overgewicht, gameverslaving of een ongezonde leefstijl.

4. Visie Rijnstreek: Transformatie en samenwerking

De kracht van passend onderwijs ligt volgens ons bij een transparante en intensieve samenwerking tussen de ketenpartners en het lef om te transformeren. Bij transformatie gaat het om de inhoudelijke en organisatorische vernieuwing van zowel zorg als onderwijs. In deze paragraaf benoemen we leidende principes voor de samenwerking en transformatie waarop we willen gaan inzetten. Wij sluiten hierbij aan bij de ambities van de regio Holland Rijnland en benoemen de specifieke accenten voor de Rijnstreek.

Ambitie 1: Met preventie voorkomen dat specialistische ondersteuning nodig is.

Balans tussen preventie en jeugdhulp

Om inzet van jeugdhulp te voorkomen benadrukken wij het belang van preventie. De versterking van de pedagogische basisinfrastructuur kan bijdragen aan de normalisering, ontzorging en demedicalisering. Investeren in kwaliteit en expertise aan de voorkant leidt daarmee tot twee oplossingsrichtingen: dat de pedagogische basisstructuur (onderwijs, JGZ en preventie) in staat is om veel lichte vragen op te vangen en dat jeugdhulp beschikbaar blijft voor degenen die dat echt nodig hebben. Wij willen met de betrokken partijen het gesprek voeren om deze balans te vinden.

Normaliseren

Normaliseren vormt een belangrijk aspect van preventie. Veel problemen horen niet in de jeugdhulp thuis, maar horen bij het normale leven. De gemeenten en de aanbieders van jeugdhulp in de Rijnstreek gaan daarom extra inspanningen leveren om de boodschap over 'normaliseren' goed onder de aandacht te krijgen bij ouders en gezinnen. We willen daarbij stimuleren dat ouders en jeugdigen vaardigheden en veerkracht ontwikkelen om de uitdagingen die men tegenkomt in het leven zelf op te lossen met hulp van familie, vrienden en kennissen. Soms is eigen kracht onvoldoende. Dan zet de jeugdzorg de hulp en behandeling in die nodig is om zo zelfstandig mogelijk verder te kunnen.

Ambitie 2: Effectiever organiseren van jeugdhulp in relatie tot het onderwijs

Integraal arrangeren en het grijze gebied

We streven ernaar in casussen integraal te arrangeren. Dat wil zeggen dat de onderwijsondersteuning en de jeugdhulp gelijktijdig en in samenhang wordt besproken en georganiseerd. Aandachtspunt in de samenwerking is het grijze gebied tussen onderwijs en jeugdhulp. In dit grijze gebied zijn onderwijs en zorg niet te onderscheiden. De leerling is er niet bij

gebaat als school en zorgpartners eerst met elkaar in gesprek gaan over wat wiens taak is. Wij willen bevorderen dat school en jeugdhulp elkaar in dit gebied aanvullen en daarbij soms ook buiten hun eigen kaders kijken. Onderling vertrouwen en het leren van elkaars taal zijn voorwaardelijk.

Versterken jeugdhulpaanbod

Jeugdhulp staat landelijk onder druk. Ook in de Rijnstreek constateren we dat dat er wachtlijsten zijn en dat jeugdigen hierdoor niet altijd de juiste hulp ontvangen die ze nodig hebben. De samenwerkingsverbanden, de gemeenten en jeugdhulpaanbieders monitoren daarom in gezamenlijkheid dat het jeugdhulpaanbod voldoende is en dat de geboden jeugdhulp van goede kwaliteit is gezien de doelstellingen die wij met elkaar in de Rijnstreek willen behalen.

Ambitie 3: Arrangements voor kinderen met complexe problematiek

Onderwijszorgcontinuüm

Wij streven een regionaal aanbod van collectieve zorg-en-onderwijsarrangements na waarbij er diversiteit is in de verhoudingen tussen zorg en onderwijs zodat kinderen makkelijk meer of minder onderwijs kunnen volgen. In dit onderwijszorgcontinuüm ontvangen kinderen onderwijs en zorg die aansluit op hun behoeften op een plek waar zij zich veilig voelen en waar zij zich kunnen ontwikkelen. Veelal is dit in een school, soms is dat in een zorgomgeving.



Dekkend netwerk en meer inclusiviteit in passend onderwijs

Om dit onderwijszorgcontinuüm te bereiken investeert het onderwijs in meer inclusiviteit en een beter dekkend netwerk. Bij voorkeur hoeven jeugdigen niet de regio uit voor hun onderwijs en bieden we vanuit scholen meer maatwerk om jeugdigen die (dreigen) uit (te) vallen te begeleiden in hun onderwijs. Hiermee sluit het onderwijs aan bij een meer inclusieve samenleving.

De ontwikkeling naar inclusiever onderwijs richt zich onder meer op het versterken van de ondersteuning van de scholen, zodat meer leerlingen hun schoolloopbaan op een reguliere school kunnen doorlopen. Inclusief onderwijs heeft gevolgen voor:

- Onderwijshuisvesting
- Leerlingenvervoer
- De ontwikkeling van expertise in scholen

Ambitie 4: Verbeteren aanpak verzuim en voortijdig schoolverlaten

Privacy-convenant

Op grond van de Leerplichtwet 1969 is de leerplichtconsulent bevoegd om actie te ondernemen als er sprake is van ongeoorloofd verzuim of een vrijstellingsaanvraag. Er is echter een andere groep leerlingen waarvoor een beroep wordt gedaan op de leerplichtconsulent. Bijvoorbeeld bij de grote groep leerlingen die wegens een geoorloofde reden thuis zitten of bij een conflict tussen ouders en school, waarbij (nog) geen sprake is van ongeoorloofd verzuim. We vinden het belangrijk om ook in die situaties aan te kunnen haken bij overleg, te bemiddelen, te adviseren en samen te werken met andere partijen. In de praktijk merken we dat de Algemene Verordening Gegevensverwerking (AVG) hiervoor vaak een belemmering vormt. Daarom werken wij aan een Privacy convenant. Met het Privacy convenant moet het mogelijk worden om goed samen te werken om een passend onderwijs te garanderen voor alle kinderen.

Voortijdig schoolverlaten

Wij zetten in op een versterkte afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt, op het bieden van extra ondersteuning aan jongeren en op het versterken van de outreachende aanpak.

Ambitie 5: Een heldere route en werkproces

Het versterken van de onderlinge samenwerking

We nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de missie en werken samen om onze gezamenlijke doelen te realiseren. Dit doen we op bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend vlak. We informeren elkaar over ontwikkelingen en stemmen het beleid en de uitvoering op elkaar af. Ons streven is een heldere route voor zowel ouders, jeugdigen en professionals. Duidelijke afspraken over de werkprocessen zijn hierbij essentieel.

Doorgaande lijn

Om de ononderbroken ontwikkeling van elke jeugdige te bevorderen is het nodig dat lokale en regionale partijen elkaar vinden en een fijnmazig netwerk met elkaar vormen. Het is hierbij van belang dat elke partij zich verantwoordelijk voelt voor het geheel en niet alleen voor zijn/haar deel van de ketenⁱⁱ. Een doorgaande lijn betekent daarom dat de leerling gedurende zijn schoolloopbaan een continuïteit ervaart in begeleiding en aanbod. De kinderopvang, het primair- en voortgezet onderwijs en het mbo onderhouden de afspraken die zij met elkaar hebben gemaakt over de overgangsmomenten en overdracht van de leerlingen. Ook binnen de keten JGZ-Preventie-Jeugdhulp werken we aan een doorgaande lijn als de jeugdige tussen organisaties wordt doorverwezen.

Professionalisering

Wij willen inzetten op gezamenlijke professionalisering met professionals van zowel onderwijs, jeugdhulp als preventie. Het doel hiervan is dat de professionals elkaars taal leren spreken en elkaar beter leren kennen, waardoor er versnelling optreedt binnen de ketensamenwerking.

Doorbraakoverleg

Gemeenten en samenwerkingsverbanden krijgen de wettelijke plicht om te komen tot een doorbraakaanpak. Deze doorbraakaanpak heeft als doel knopen door te hakken bij stagnerende besluitvorming om tot een passend aanbod te komen, met als doel thuiszitten tegen te gaan. In het wetsvoorstel Doorbraakaanpak onderwijs en jeugdhulp krijgt doorzettingsmacht vorm door de samenwerkingsverbanden en gemeenten te verplichten heldere afspraken vast te leggen. De

doorbraakaanpak in de Rijnstreek zal een verbreding zijn van de afspraken over procesregie, waaraan zowel gemeenten, samenwerkingsverbanden als jeugdhulp zich hebben gecommitteerd.

5. Het (door)ontwikkelen van het aanbod

In hoofdstuk 3 hebben wij een beeld gegeven van de jeugdigen in de Rijnstreek. In dit hoofdstuk beschrijven wat we willen bereiken voor onze jeugd.

5.1. Wat willen we bereiken: de maatschappelijke effecten

Met de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp in de Rijnstreek willen we in de komende drie jaar de volgende maatschappelijke effecten bereiken:

1. Minder jeugdigen ervaren stress of ervaren psychische problemen
 - a. Uit de GGD-monitor 2024 blijkt dat de psychische gezondheid van de jeugd in Rijnstreek beter is dan het gemiddelde in Hollands Midden .
2. Jeugdigen met (multi)problematiek worden snel en effectief geholpen
 - a. Uit de monitor cliënttevredenheid 2024 blijkt dat meer jeugdigen de juiste jeugdhulp hebben ontvangen dan in 2021.
 - b. De duur en de frequentie van langdurig schoolverzuim neemt af.
3. Alle jeugdigen kunnen educatie of onderwijs krijgen in een veilige omgeving.
 - a. Voor alle jeugdigen is een plek binnen het zorg-onderwijs-continuüm.
 - b. In het onderwijs is er meer inclusiviteit en er is een dekkend netwerk aan onderwijsvoorzieningen. Elk kind dat onderwijs in een school aankan staat ingeschreven op een school, zoveel mogelijk thuisnabij. De scholen bieden meer inclusiviteit. Er zijn meer kleinschalige, groepsgewijze onderwijsvormen beschikbaar. Er wordt invulling gegeven aan leerrecht.
4. Voor (hoog)begaafde jeugdigen is er voldoende adequaat aanbod van onderwijs en jeugdhulp.
5. Bij de overgang van 18- naar 18+ blijven alle jeugdigen de noodzakelijke ondersteuning ontvangen.
6. De negatieve gevolgen van de coronapandemie op de jeugdigen zijn geminimaliseerd. Dat geldt zowel voor het mentale welzijn als voor de schoolresultaten.
 - a. De doelstelling voor het mentale welzijn hangt samen met doelstellingen 1 en 2.
 - b. De schoolresultaten zijn vergelijkbaar met de situatie voor corona.

In het actieplan staat beschreven op welke manier we deze effecten willen bereiken. Voor de beleidsterreinen jeugdwerkloosheid, voortijdig schooluitval en jeugdcriminaliteit hebben de partijen van het OOGO Passend Onderwijs Rijnstreek geen doelstellingen vastgesteld. Deze beleidsterreinen zijn belegd bij andere samenwerkingsorganen in de Rijnstreek. De effecten van deze beleidsterreinen zijn vastgelegd in respectievelijk het Convenant Voortijdig Schoolverlaten, Regionale aanpak Jeugdwerkloosheid Holland Rijnland en het samenwerkings- en privacyconvenant Veiligheidshuis Hollands Midden van de Lokale Veiligheidskamer.

7. Overlegstructuur

De afgelopen jaren hebben onderwijs en gemeenten op regionaal, sub-regionaal en lokaal niveau gewerkt aan het behalen van de vijf ambities op het gebied van samenwerking onderwijs en jeugdhulp. Deze ambities hebben de gemeenten uit Holland Rijnland in 2019 vastgesteld. De regionale overlegstructuur wordt op dit moment herzien, met als doel ook de komende jaren met

elkaar op te trekken en gezamenlijk uitvoering te geven aan een goede verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp.

Voor de Rijnstreek geldt dat er slechts op een beperkt aantal thema's samenwerking gezocht kan worden met de twee andere subregio's. Dit betreft het gedwongen kader en regionale onderwijs-zorgcombinaties. Op alle overige thema's rondom passend onderwijs vindt de uitwerking in de Rijnstreek plaats, op subregionaal niveau.

Hieronder beschrijven we kort de overlegstructuur op zowel regionaal als subregionaal niveau.

Niveau Holland Rijnland

Zoals we hierboven al hebben aangegeven is de nieuwe overlegstructuur over onderwijs-jeugdhulp in Holland Rijnland op dit moment in ontwikkeling. Vanuit de Rijnstreek zullen we deze ontwikkeling volgen en onze input leveren, zodat de regionale overlegstructuur aansluit bij de bijzondere positie van de Rijnstreek binnen de regio.

Niveau Rijnstreek

In de Rijnstreek speelt het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) een centrale rol bij de afstemming tussen onderwijs en jeugdhulp. Het OOGO vindt plaats op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. In Rijnstreek participeert ook GO voor Jeugd in de bestuurlijke en ambtelijke OOGO's. De reden hiervan is dat de gemeente verantwoordelijkheid over de uitvoering van Jeugdhulp belegd heeft bij de uitvoerende partij van de jeugdhulp. Om ruis te voorkomen is GO voor Jeugd daarom vaste partner in deze overleggen.

Op **bestuurlijk niveau** nemen bestuurlijk vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden, het mboRijnland, GO voor Jeugd en gemeenten uit de Rijnstreek deel aan het bestuurlijk OOGO. Dit bestuurlijk OOGO bespreekt de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden en de beleidsnotities van de gemeenten. Bovendien stelt het bestuurlijk OOGO de visie vast .

Op **ambtelijke niveau** vindt het ambtelijk OOGO Rijnstreek plaats tussen samenwerkingsverbanden, mboRijnland, beleidsmedewerkers van gemeenten in de Rijnstreek en een vertegenwoordiger van GO voor Jeugd en vertegenwoordiging van het JGT. Het ambtelijk OOGO stelt jaarlijks een actieplan op, stelt werkgroepen samen voor de uitvoering van de gemaakte afspraken en bewaakt de afspraken die hierin zijn opgenomen. Tevens vertalen de deelnemers regionale ontwikkelingen naar het niveau van Rijnstreek. Tenslotte bereidt dit gremium het bestuurlijk OOGO voor.

Bijlage 1 Beleidskaders en beleidsontwikkelingen

Landelijk beleid en doelstellingen passend onderwijs en jeugdhulp

In 2014 is de wet passend onderwijs ingevoerd. Hiertoe zijn de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voorgezet onderwijs, de Wet educatie en beroepsonderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Wet op het onderwijstoezicht gewijzigd. In 2015 is de jeugdwet ingevoerd.

Het doel van de **wet passend onderwijs** is dat voor alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk onderwijs wordt gerealiseerd. Het onderwijs moet zo worden ingericht dat kinderen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen, zo veel mogelijk op school en zo passend mogelijk bij het ontwikkelingsniveau van kinderen. Daarbij werden als transformatiedoelen gesteld:

- van achteren naar voren, met zo min mogelijk bureaucratie
- van curatief naar preventief, met hulp zodra dat nodig is
- van sectoraal naar integraal, op basis van een gedeelde verantwoordelijkheid

Het doel van de **jeugdwet** is dat alle jeugdigen gezond en veilig opgroeien en zich zo goed mogelijk ontwikkelen. De focus ligt op de aspecten preventie, eigen kracht en de normale omgeving van kinderen. Daarbij werden vijf transformatiedoelen gesteld:

1. Preventie en uitgaan van eigen verantwoordelijkheid en eigen mogelijkheden van jeugdigen en hun ouders, met inzet van hun sociale netwerk;
2. De-medicaliseren, ontzorgen en normaliseren door onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen;
3. Eerder de juiste hulp op maat te bieden om jeugdigen en gezinnen zo snel mogelijk, zo dichtbij mogelijk en zo effectief mogelijk hulp te bieden met aandacht voor de (kosten)effectiviteit van de geboden hulp;
4. Integrale hulp aan gezinnen volgens het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur;
5. Meer ruimte voor professionals om de juiste hulp te bieden door vermindering van regeldruk.

Landelijke ontwikkelingen

Passend onderwijs en jeugdhulp zijn geen statisch geheel. Sinds de invoering ervan hebben er diverse landelijke ontwikkelingen plaatsgevonden. Hieronder noemen we de belangrijkste ontwikkelingen die het meest impact hebben op de uitvoering van passend onderwijs en jeugdhulp³.

Om de doelstellingen van passend onderwijs te bereiken stimuleren de ministeries van OCW en VWS de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Hieruit vloeit onder andere het programma **Met Andere Ogen** voort. Dit programma is gestart vanuit een verlangen van een brede Coalitie vanuit onderwijs, kinderopvang, (jeugd)zorg en overheid, om door een betere samenwerking bij te dragen aan betere ontwikkelkansen voor elk kind. 'Met andere ogen' geeft de volgende zeven adviezen:

1. Het verbreden van teams (interprofessioneel).
2. Inperken vrijstellingen op basis van artikel 5a.
3. Betrekken ouders en kinderen is essentieel om resultaat te behalen.

³ Volledigheidshalve zij opgemerkt dat er beleidsmatig ook relaties zijn met de WMO, de WLZ en de participatiewet.

4. Brede lokale afspraken over jeugd onder regie gemeente.
5. Monitoring op het niveau waarop gezamenlijke afspraken zijn gemaakt.
6. Budgetten en beleid moeten poreuze randen hebben.
7. Coalitie omvormen: van denken naar DOEN.

In 2020 heeft een **evaluatie van het landelijke beleid voor passend onderwijs** plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot een aanpassing van het beleid, benoemd in de 'Kamerbrief evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs 4-11-2020'ⁱⁱⁱ voor het funderend onderwijs en in de "Kamerbrief met reactie op de evaluatie van passend onderwijs en advies Onderwijsraad 5-10-2020" voor het mbo. De evaluatie formuleert (voor de langer termijn) als doel inclusiever onderwijs: dat leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoeften vaker samen dichtbij huis naar dezelfde school kunnen, als het kan in dezelfde klas zitten en elkaar ontmoeten op het schoolplein. Voor die leerlingen voor wie dit nodig is, blijft er (tijdelijke) plek in een specialistische setting. Het speciaal onderwijs moet hiernaast een specialistisch netwerk worden, dat zijn expertise binnen inclusievere scholen inzet.

De voorgestelde verbeteraanpak richt zich op:

1. *Maatregelen voor leerlingen en ouders*
2. *Maatregelen voor leraren en schoolleiders*
3. *Maatregelen voor schoolbesturen en samenwerkingsverbanden*
4. *Onderwijs en gemeenten trekken nog meer op*

Deze verbetermaatregelen monden uit in 25 actiepunten.

De **derde onderwijs-zorg-brief** stelt dat het einddoel is een onderwijszorgcontinuüm, waarbinnen kinderen onderwijs en zorg krijgen die aansluit op hun behoeften op een plek waar zij zich veilig voelen en zich kunnen ontwikkelen. Dit onderwijszorgcontinuüm zorgt er voor dat ook kinderen met een aandoening, ziekte of beperking zich optimaal kunnen ontwikkelen. De brief behandelt thema's als het organiseren van zorg in onderwijstijd, ruimte voor maatwerk in onderwijszorgarrangementen, het vervolg van het (landelijke) Thuiszitterspact en wat van bestuurders verwacht wordt om duurzame afspraken te maken in het op (OOGO).

Het **nationaal programma onderwijs, steunprogramma herstel en perspectief** (NPO) zorgt voor herstel van de coronagerelateerde vertragingen in het onderwijs binnen 2,5 jaar. De komende jaren worden waar mogelijk en nodig de vertragingen ingelopen, met specifieke aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs (bijvoorbeeld door extra ondersteuning en training van leraren) en het welbevinden van leerlingen, is ons inzicht vergroot in de omvang van onderwijsvertragingen, welke interventies het meest effectief zijn en hebben we leerlingen en leraren ontwikkeling, vertrouwen, rust en perspectief geboden. Ook bevordert het NPO kansengelijkheid.

Gemeentelijk beleid en doelstellingen passend onderwijs en jeugdhulp

Gemeenten hebben de wettelijke plicht om ten aanzien van de zwaardere vormen van jeugdzorg regionaal samen te werken. Daarnaast voeren de drie gemeenten ook elk hun eigen beleid ten aanzien van onderwijs en jeugd en werken zij (nog deels) samen ten aanzien van de inkoop van jeugdhulp.

- Het beleidskader in Alphen aan den Rijn wordt gevormd door het 'Beleidskader sociaal domein 2021'. De Gemeente Alphen aan den Rijn hecht grote waarde aan preventie. Aandacht voor kinderen en jongeren is een belangrijk aspect binnen preventie. Voor een stabiele en brede ontwikkeling van kinderen en jongeren is een breed aanbod van

preventieve- en welzijnsactiviteiten gewenst. Van belang is ook om ouders en andere volwassenen die met kinderen contact hebben of werken bewust te maken van wat speelt bij het opgroeien en in de ontwikkeling. Hierbij is samenwerking met de andere partners in het jeugddomein onmisbaar. Het gaat dan om de scholen, verenigingen, de jeugdgezondheidszorg en de jeugdhulp.

- In de Strategische werkagenda van GOvoorJeugd en gemeenten Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn is de transformatielijn Onderwijs Eerst opgenomen. Het doel dat de jeugdhulpaanbieder en beide gemeenten nastreven is dat alle kinderen met leerpotentieel naar school gaan. Wanneer kinderen (tijdelijk) niet naar school kunnen is bij start van het hulpverleningstraject meteen aandacht voor het perspectief “terug naar school” door middel van gezamenlijke arrangementen.

Kaag en Braassem kent maar één alomvattend beleidskader en dat is De Omgevingsvisie. De genoemde Strategische werkagenda van GOvoorJeugd en de meer algemene Maatschappelijke Agenda (waarin alle doelstellingen voor het sociaal domein zijn opgenomen), zijn hier onderdeel van. De doelstellingen in de Omgevingsvisie/MAG zijn algemeen geformuleerd, zoals “iedereen doet mee”, “inzetten op talenten”, vanuit de visie “It takes a village to raise a child”. De gemeente stuurt op maatschappelijke effecten en geeft de professionals, de vrijwilligers en inwoners de ruimte en het vertrouwen om vorm en inhoud te geven aan de wijze waarop dit gebeurt. Dat geldt ook voor (passend) onderwijs en jeugdzorg. Er zijn geen gemeentelijke beleidsnota’s. Alleen de integrale opdracht aan samenwerkende partijen (binnen passend onderwijs en breder in de totale keten) om met elkaar de keten verder te versterken.

Het beleidskader in Nieuwkoop wordt gevormd door het Regionaal Beleidsplan Transitie Jeugdzorg Holland Rijnland ‘Hart voor de jeugd’. en het Koersdocument Zorglandschap Nieuwkoop. Een belangrijk thema in de notities is het versterken van een omgeving waarin alle kinderen veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen, ongeacht hun achtergrond, beperkingen of financiële situatie.

Beleid en doelstelling van het onderwijs

De samenwerkingsverbanden PO/SO en V(S)O werken alle vanuit een vierjarig Ondersteuningsplan. Zij hebben alle als doelen: het versterken van het passend onderwijs binnen de scholen, het bieden van doorgaande lijnen bij overstappen, een dekkend netwerk aan voorzieningen en het voorkomen dat jeugdigen uitvallen uit het onderwijs.

Het mboRijnland hanteert een eigen beleid passend onderwijs.

ⁱ Ledoux, G., & Waslander, S. (2020). *Evaluatie passend onderwijs. Eindrapport Mei 2020*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

ⁱⁱ Peeters, R., Zunderdorp, M., Lamers, M., & Rats, E.(2018). *Mét andere ogen - Advies voor versnelling en bestending van de samenwerking Onderwijs-zorg-jeugd*. Coalitie onderwijs-zorg-jeugd.

ⁱⁱⁱ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/04/kamerbrief-evaluatie-en-verbeteraanpak-passend-onderwijs>